Σταθερότητα των τιμών: γιατί είναι σημαντική για σένα;

Ενημερωτικό φυλλάδιο για το μαθητή

Τι μπορείς να αγοράσεις με δέκα ευρώ; Ας πούμε δύο CD singles ή ίσως το εβδομαδιαίο τεύχος του αγαπημένου σου περιοδικού για ένα μήνα.

Σκέφτηκες όμως ποτέ πώς είναι δυνατόν να συμβαίνει κάτι τέτοιο; Πώς είναι δυνατόν να ανταλλάσσεις ένα κομμάτι χαρτί με ένα προϊόν ή μια υπηρεσία; Άλλωστε, το ίδιο το χαρτονόμισμα στοιχίζει ελάχιστα.

Η εμπιστοσύνη έχει την αξία της

Γιατί λοιπόν αυτό το κομμάτι χαρτί έχει τόσο μεγάλη αξία; Είναι απλά ζήτημα εμπιστοσύνης. Αν δανείσεις στον καλύτερο σου φίλο δέκα ευρώ, ξέρεις ότι θα σου τα επιστρέψει. Με ένα σταθερό νόμισμα σαν το ευρώ, μπορείς να είσαι σίγουρος ότι θα είσαι πάντα σε θέση να αγοράζεις αγαθά και υπηρεσίες ανάλογα με την αξία που αναγράφεται στο χαρτονόμισμα. Αν όμως μειωθεί αισθητά η αξία των χρημάτων σου, θα χάσεις την εμπιστοσύνη σου σε αυτά. Το χρήμα έχει αξία επειδή οι άνθρωποι το εμπιστεύονται.

Το χρήμα έχει περισσότερο νόημα από την ανταλλαγή αγαθών

Ας υποθέσουμε προς στιγμήν ότι το χρήμα δεν υπήρχε. Οι άνθρωποι θα ήταν υποχρεωμένοι να αγοράζουν και να πωλούν ανταλλάσσοντας αγαθά και υπηρεσίες.

Αν ένας φούρναρης ήθελε να κουρευτεί προσφέροντας πέντε καρβέλια ψωμί, θα έπρεπε πρώτα να βρει έναν κουρέα που θα τα δεχόταν. Κι αν ο κουρέας με τη σειρά του ήθελε ένα ζευγάρι παπούτσια, θα έπρεπε να βρει έναν υποδηματοποιό που θα δεχόταν να ανταλλάξει το ψωμί με τα παπούτσια.

Θα έπρεπε λοιπόν να βρίσκουμε κάποιον που θα ήθελε αυτό που προσφέρουμε και που θα μπορούσε να μας προσφέρει αυτό που θα θέλαμε. Ωστόσο, ακόμη και αν βρίσκαμε το κατάλληλο άτομο, θα έπρεπε να ορίσουμε και την κατάλληλη « ισοτιμία » για τη συναλλαγή, δηλ. πόσα καρβέλια για ένα κούρεμα, πόσα κουρέματα για ένα ζευγάρι παπούτσια, κ.λπ.

Το χρήμα απλουστεύει τη ζωή μας με τρεις τρόπους: πρώτον, ως μέσο συναλλαγής – δεν χρειάζεται πλέον να αντιστοιχίζουμε τις ανάγκες ή τη ζήτηση όπως συνέβαινε στον « αντιπραγματισμό »· δεύτερον, ως μέτρο αξιών, δηλ. ως λογιστική μονάδα – οι τιμές εκφράζονται μόνο σε νομισματικές μονάδες και όχι υπό τη μορφή αγαθών ή υπηρεσιών· τέλος, ως μέσο « αποθήκευσης αξίας » – οι άνθρωποι μπορούν να το αποταμιεύουν για να αγοράσουν αγαθά στο μέλλον.

Η σταθερότητα των τιμών και η αξία των χρημάτων σου

Σταθερότητα των τιμών σημαίνει ότι τα χρήματά σου διατηρούν την αξία τους με την πάροδο του χρόνου. Αυτό έχει μεγάλη σημασία αν θέλεις να αποταμιεύσεις τα χρήματά σου, π.χ. για μια μελλοντική αγορά. Σκέψου μονάχα πώς θα ένιωθες αν είχες φυλάξει 10 ευρώ για να αγοράσεις τα CD σου και όταν πήγαινες στο κατάστημα η τιμή να είχε ανέβει στα 12 ευρώ. Και όταν θα επέστρεφες με τα 12 ευρώ η τιμή να είχε φτάσει στα 14 ευρώ. Ευτυχώς, οι τιμές συνήθως δεν αυξάνονται τόσο γρήγορα (δες τον πίνακα πληθωρισμού στις σελίδες 14 και 15).

Πώς υπολογίζονται οι μεταβολές των τιμών;

Οι δείκτες των τιμών καταναλωτή – τους οποίους χρησιμοποιούμε για να ελέγχουμε τη σταθερότητα των τιμών – καταρτίζονται μία φορά το μήνα με τη χρήση ενός «καλαθιού» καταναλωτικών αγαθών. Το καλάθι αυτό περιέχει ένα ευρύ φάσμα προϊόντων τα οποία καταναλώνει κατά κανόνα ένα αντιπροσωπευτικό νοικοκυριό. Η συνολική τιμή του καλαθιού, η οποία λειτουργεί ως μέτρο του γενικού επιπέδου των τιμών, ελέγχεται ανά τακτά χρονικά διαστήματα για να διαπιστωθεί η άνοδος ή, σε εξαιρετικές περιπτώσεις, η μείωση των τιμών.

Πληθωρισμός, αποπληθωρισμός και σταθερότητα των τιμών

Πληθωρισμός είναι η άνοδος του γενικού επιπέδου των τιμών. Με απλά λόγια, πληθωρισμός μπορεί να προκύψει όταν υπάρχουν πάρα πολλά χρήματα για ελάχιστα αγαθά. Η άνοδος των τιμών μπορεί να οφείλεται σε διάφορους λόγους. Για παράδειγμα, ας υποθέσουμε ότι έχει απομείνει μόνο ένα CD στο κατάστημα το οποίο και εσύ και οι φίλοι σου θέλετε να αγοράσετε. Ο καταστηματάρχης πιθανότατα θα αυξήσει την τιμή του CD επειδή γνωρίζει ότι υπάρχει έντονη ζήτηση και ότι μπορεί να κερδίσει περισσότερα.

Παρομοίως, ένα προϊόν μπορεί να γίνει ακριβότερο αν αυξηθεί το κόστος παραγωγής του. Αν, για παράδειγμα, αυξηθούν οι τιμές της ενέργειας, θα αυξηθεί και το κόστος παραγωγής του CD και ο κατασκευαστής θα ανεβάσει την τιμή χονδρικής για να μην υποστεί ζημία. Για τον ίδιο λόγο, ο καταστηματάρχης θα επιχειρήσει να περάσει αυτή την άνοδο της τιμής στον καταναλωτή, δηλ. σε σένα.

Και στα δυο παραδείγματα, τα δέκα ευρώ σου έχουν χάσει την αξία τους ή την «αγοραστική δύναμή» τους, καθώς δεν είναι πια αρκετά για να αγοράσεις δύο CD. Ωστόσο, για πληθωρισμό μπορούμε να μιλήσουμε μόνο στην περίπτωση που αυτό συμβαίνει στη συνολική τιμή όλων των προϊόντων που περιέχονται στο «καλάθι» και όχι στην τιμή ενός μόνο είδους.

Ο αποπληθωρισμός μπορεί να οριστεί ως το αντίθετο του πληθωρισμού, δηλαδή ως μια κατάσταση όπου το γενικό επίπεδο των τιμών μειώνεται με την πάροδο του χρόνου. Μπορεί να οφείλεται στη χαμηλή ζήτηση για αγαθά και υπηρεσίες, η οποία υποχρεώνει τις επιχειρήσεις να πωλούν τα προϊόντα τους σε χαμηλότερες τιμές.

Σταθερότητα έχουμε όταν, κατά μέσο όρο, οι τιμές ούτε αυξάνονται (όπως συμβαίνει σε περιόδους πληθωρισμού) ούτε μειώνονται (όπως συμβαίνει σε περιόδους αποπληθωρισμού) με την πάροδο του χρόνου. Αν, για παράδειγμα, με 50 ευρώ μπορείς να γεμίσεις το «καλάθι» σου με τα ίδια περίπου είδη όπως πριν από δύο χρόνια, τότε μπορούμε να πούμε ότι το γενικό επίπεδο των τιμών είναι σταθερό.

Η σταθερότητα των τιμών προάγει την οικονομική ανάπτυξη και την απασχόληση …

- ***… διευκολύνοντας τη σύγκριση των τιμών***

Η σταθερότητα των τιμών διευκολύνει τη σύγκριση των τιμών και κατ' επέκταση την επιλογή των αγαθών και των υπηρεσιών που θα αγοράσεις.

Όταν οι τιμές είναι σταθερές, μπορείς να διακρίνεις εύκολα αν η τιμή ενός παντελονιού της μόδας έχει αυξηθεί συγκριτικά με την τιμή του πιο πρόσφατου μοντέλου αθλητικών παπουτσιών. Αυτό σημαίνει ότι ως καταναλωτής μπορείς να αποφασίσεις καλύτερα τι θα αγοράσεις με τα χρήματά σου.

Κατά παρόμοιο τρόπο, οι επιχειρήσεις μπορούν να λαμβάνουν ορθές επενδυτικές αποφάσεις. Οι πόροι μπορούν να κατανέμονται με τον πιο παραγωγικό τρόπο αυξάνοντας έτσι το παραγωγικό δυναμικό της οικονομίας.

Στην περίπτωση πληθωρισμού (ή αποπληθωρισμού) οι τιμές όλων των αγαθών μεταβάλλονται σε σημαντικό βαθμό, με μεγάλη συχνότητα και κατά απρόβλεπτο τρόπο. Για το λόγο αυτό, είναι δύσκολο να κρίνεις κατά πόσο η μεταβολή της τιμής ενός προϊόντος το καθιστά φθηνότερο ή ακριβότερο συγκριτικά με άλλα προϊόντα. Συνεπώς, οι επιχειρήσεις και οι καταναλωτές ενδέχεται να παρερμηνεύσουν τις μεταβολές των τιμών και να προβούν σε λανθασμένες αγορές, γεγονός που οδηγεί σε μη παραγωγική χρήση των πόρων.

- ***… μειώνοντας το κόστος των δανείων***

Όταν οι τιμές είναι σταθερές, οι αποταμιευτές και οι δανειστές είναι διατεθειμένοι να δεχτούν χαμηλότερα επιτόκια για τις αποταμιεύσεις τους επειδή αναμένουν ότι η αξία των χρημάτων τους θα παραμείνει η ίδια για μεγαλύτερο χρονικό διάστημα. Διαφορετικά, για να αντισταθμίσουν την αβεβαιότητα όσον αφορά τη μελλοντική αξία των χρημάτων τους, θα ζητούσαν υψηλότερο επιτόκιο για να καταθέσουν ή να δανείσουν τα χρήματά τους.

Έτσι, οι δανειζόμενοι μπορούν να επωφεληθούν από τα χαμηλότερα επιτόκια. Αυτό σημαίνει χαμηλότερο κόστος δανείων π.χ. για επιχειρήσεις που επιθυμούν να αναβαθμίσουν τον εξοπλισμό τους και για ιδιώτες που θέλουν να αγοράσουν αυτοκίνητο ή σπίτι. Όταν οι επιχειρήσεις ενθαρρύνονται να επενδύουν με αυτό τον τρόπο βελτιώνεται η ανταγωνιστικότητά τους και δημιουργούνται επιπλέον θέσεις εργασίας. Αυτός είναι ένας ακόμη λόγος για τον οποίο η σταθερότητα των τιμών αποτελεί τόσο σημαντικό παράγοντα για την ανάπτυξη της οικονομίας και την απασχόληση.

Οι κοινωνικές πτυχές της σταθερότητας των τιμών

Η σταθερότητα των τιμών αποτελεί, επίσης, βασικό παράγοντα της κοινωνικής σταθερότητας. Σε ένα περιβάλλον πληθωρισμού οι τιμές τείνουν να μεταβάλλονται κατά απρόβλεπτο τρόπο, γεγονός το οποίο μπορεί να επιφέρει σημαντικές απώλειες στους ανθρώπους. Για παράδειγμα, ο πληθωρισμός μπορεί να μειώσει την αξία των αποταμιεύσεων. Αυτοί που πλήττονται περισσότερο από τον πληθωρισμό είναι, κατά κανόνα, οι ασθενέστερες κοινωνικές ομάδες, καθώς έχουν περιορισμένες δυνατότητες προστασίας. Η ιστορία έχει δείξει ότι τα υψηλά ποσοστά πληθωρισμού (ή αποπληθωρισμού) συχνά προκαλούν κοινωνική αστάθεια.

Το Ευρωσύστημα – θεματοφύλακας της σταθερότητας των τιμών

Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και οι εθνικές κεντρικές τράπεζες της ζώνης του ευρώ απαρτίζουν από κοινού το Ευρωσύστημα, το σύστημα κεντρικών τραπεζών της ζώνης του ευρώ (δες το χάρτη). Κύριος στόχος του Ευρωσυστήματος είναι η διατήρηση της σταθερότητας των τιμών στο σύνολο της ζώνης του ευρώ. Η νομισματική πολιτική της ΕΚΤ επιδιώκει τη διατήρηση του ετήσιου πληθωρισμού στη ζώνη του ευρώ σε πολύ χαμηλό επίπεδο, συγκεκριμένα σε επίπεδο χαμηλότερο αλλά πλησίον του 2% μεσοπρόθεσμα. Με άλλα λόγια, στο μέλλον τα CD σου θα πρέπει να στοιχίζουν περίπου όσο και σήμερα (δες τον πίνακα πληθωρισμού στις σελίδες 14 και 15).

Η ζώνη του ευρώ

Γλωσσάριο

Αντιπραγματισμός: η ανταλλαγή αγαθών ή υπηρεσιών με άλλα αγαθά ή υπηρεσίες, χωρίς χρήματα. Μπορεί να επιτευχθεί μόνο στην περίπτωση που υπάρχει αμοιβαία ανάγκη για τα είδη που ανταλλάσσονται.

Αποπληθωρισμός: η μείωση του γενικού επιπέδου των τιμών, π.χ. του δείκτη τιμών καταναλωτή.

Δείκτης τιμών καταναλωτή: καταρτίζεται μία φορά το μήνα με τη χρήση του λεγόμενου «καλαθιού» καταναλωτικών αγαθών. Για τη ζώνη του ευρώ χρησιμοποιείται ο Εναρμονισμένος Δείκτης Τιμών Καταναλωτή (ΕνΔΤΚ). Η στατιστική μεθοδολογία για την κατάρτισή του είναι εναρμονισμένη σε όλες τις χώρες.

Επιτόκιο: το ποσοστό επιπλέον χρημάτων που λαμβάνεις αν δανείσεις τα χρήματά σου σε κάποιον άλλο (ή αν τα καταθέσεις στην τράπεζα) ή το ποσοστό επιπλέον χρημάτων που πρέπει να καταβάλεις αν δανειστείς χρήματα.

Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ): ιδρύθηκε την 1η Ιουνίου 1998 στη Φραγκφούρτη (Γερμανία) και αποτελεί τον πυρήνα του Ευρωσυστήματος.

Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών (ΕΣΚΤ): η ΕΚΤ και οι εθνικές κεντρικές τράπεζες όλων των κρατών μελών της ΕΕ, ανεξάρτητα από το αν έχουν υιοθετήσει το ευρώ ή όχι.

Ευρωσύστημα: η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και οι εθνικές κεντρικές τράπεζες των κρατών μελών που έχουν ήδη υιοθετήσει το ευρώ.

Ζώνη του ευρώ: η ζώνη που περιλαμβάνει τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης που έχουν υιοθετήσει το ευρώ ως το ενιαίο τους νόμισμα.

Πληθωρισμός: η άνοδος του γενικού επιπέδου των τιμών, π.χ. του δείκτη τιμών καταναλωτή.

Σταθερότητα των τιμών: η διατήρηση της σταθερότητας των τιμών είναι ο πρωταρχικός στόχος του Ευρωσυστήματος. Το Διοικητικό Συμβούλιο, το ανώτατο όργανο λήψης αποφάσεων της ΕΚΤ, έχει ορίσει τη σταθερότητα των τιμών ως ετήσια αύξηση του ΕνΔΤΚ στη ζώνη του ευρώ με ρυθμό χαμηλότερο του 2%. Στο πλαίσιο του ορισμού αυτού, έχει επιπλέον καταστήσει σαφές ότι αποσκοπεί στη διατήρηση του ετήσιου ρυθμού πληθωρισμού σε επίπεδο κατώτερο, αλλά πλησίον του 2% μεσοπρόθεσμα.

Πίνακας πληθωρισμού

1. Ο αντίκτυπος του πληθωρισμού στην τιμή των δύο CD, τα οποία σήμερα στοιχίζουν 10 ευρώ (έπειτα από *ν* χρόνια)

Ετήσιος ρυθμός πληθωρισμού:	1%	2%	5%	10%	30%
	Σταθερές τιμές		Περιβάλλον πληθωρισμού		
1 χρόνο μετά	10,10	10,20	10,50	11,00	13,00
2 χρόνια μετά	10,20	10,40	11,03	12,10	16,90
3 χρόνια μετά	10,30	10,61	11,58	13,31	21,97
4 χρόνια μετά	10,41	10,82	12,16	14,64	28,56
5 χρόνια μετά	10,51	11,04	12,76	16,11	37,13
6 χρόνια μετά	10,62	11,26	13,40	17,72	48,27
7 χρόνια μετά	10,72	11,49	14,07	19,49	62,75
8 χρόνια μετά	10,83	11,72	14,77	21,44	81,57
9 χρόνια μετά	10,94	11,95	15,51	23,58	106,04
10 χρόνια μετά	11,05	12,19	16,29	25,94	137,86

2. Ο αντίκτυπος του πληθωρισμού στην αγοραστική δύναμη του χρήματος (έτος βάσης = 100, έπειτα από *ν* χρόνια με δεδομένο ρυθμό πληθωρισμού, ως ποσοστό επί τοις εκατό)

Ετήσιος ρυθμός πληθωρισμού:	1%	2%	5%	10%	30%
	Σταθερές τιμές		Περιβάλλον πληθωρισμού		
1 χρόνο μετά	99,0	98,0	95,2	90,9	76,9
2 χρόνια μετά	98,0	96,1	90,7	82,6	59,2
3 χρόνια μετά	97,1	94,2	86,4	75,1	45,5
4 χρόνια μετά	96,1	92,4	82,3	68,3	35,0
5 χρόνια μετά	95,1	90,6	78,4	62,1	26,9
6 χρόνια μετά	94,2	88,8	74,6	56,4	20,7
7 χρόνια μετά	93,3	87,1	71,1	51,3	15,9
8 χρόνια μετά	92,3	85,3	67,7	46,7	12,3
9 χρόνια μετά	91,4	83,7	64,5	42,4	9,4
10 χρόνια μετά	90,5	82,0	61,4	38,6	7,3

ΕΥΡΩΣΥΣΤΗΜΑ

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ
ΕΥΡΩΣΥΣΤΗΜΑ

National Bank of Belgium
Eurosystem

Deutsche Bundesbank
Eurosystem

Central Bank & Financial Services Authority of Ireland
Eurosystem

Bank of Greece
Eurosystem

Banco de España
Eurosistema

Banque de France
Eurosystème

Banca d'Italia
Eurosistema

Banque Centrale du Luxembourg
Eurosystem

De Nederlandsche Bank
Eurosysteem

Oesterreichische Nationalbank
Eurosystem

Banco de Portugal
Eurosistema

Banka Slovenije
Bank of Slovenia
Eurosystem

Eurojärjestelmä
Eurosystemet

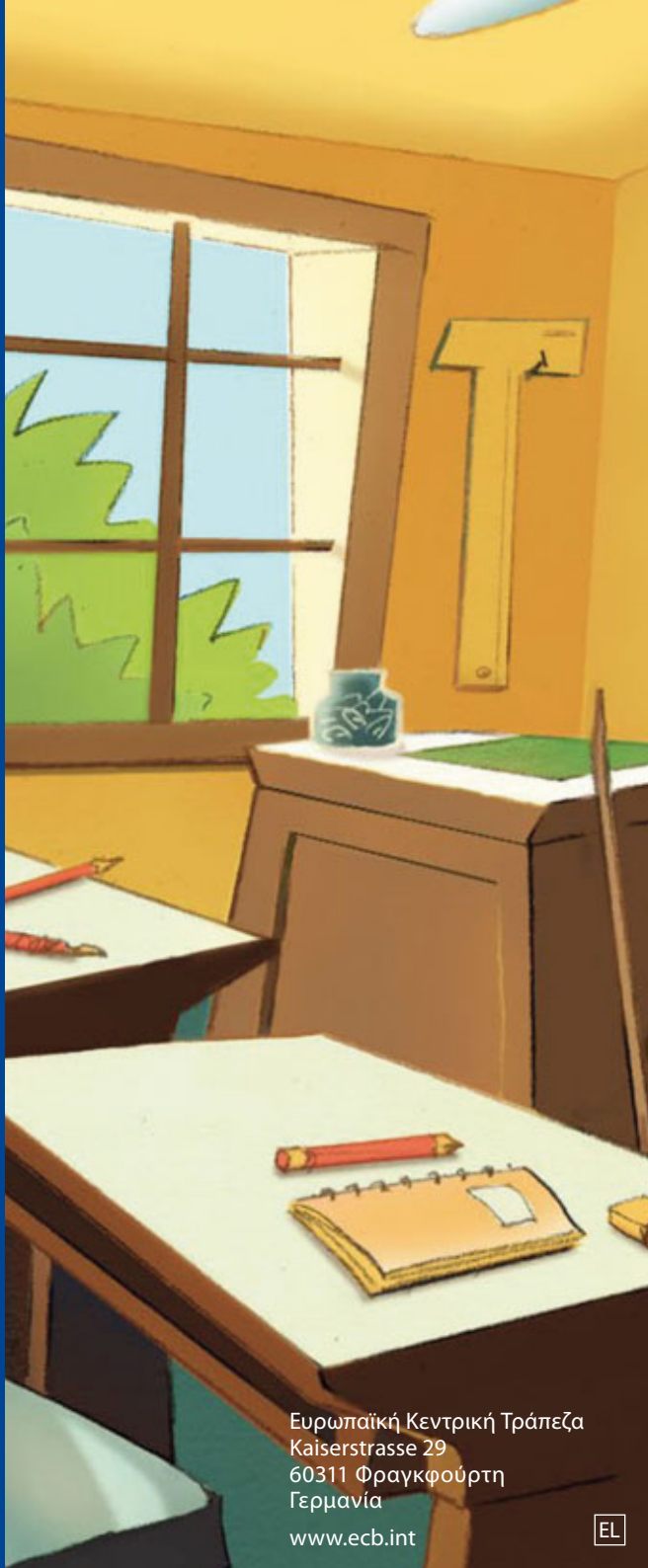

Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα
Kaiserstrasse 29
60311 Φραγκφούρτη
Γερμανία
www.ecb.int

EL

ISBN (για την έντυπη έκδοση) 92-9181-722-8
ISBN (για την ηλεκτρονική έκδοση) 92-9181-723-6